

TANTÁRGYI TEMATIKA  
BTMAN112 Leíró magyar alaktan, szófajtan szem.

<p>Tantárgy neve: Leíró magyar nyelvtan</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja(i): BTMAN112, BTMAN203, BTMAN304, BTMAN305, BTOMA2N05, BTOMA2N06, BTOMA3N04, BTOMA4N04, BTOSVM2N08, BTOSVM2N09, BTOSVM3N09, BTOSVM4N04 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p> <p>Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet</p> <p>Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)</p>
<p>Tárgyfelelős (név, beosztás): Illésné Kovács Mária egyetemi docens</p>	
<p>Közreműködő oktató(k): Illésné Kovács Mária egyetemi docens</p>	
<p>Tantárgyi egység: Leíró magyar alaktan, szófajtan szem.</p>	
<p>Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMAN112 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>	
<p>Javasolt félév: 1T (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak összes, páros számúéit csak tavasszal lehet felvenni.)</p>	<p>Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
<p>Óraszám/hét: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)</p>	<p>Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMAN112, BTOMA2N06, BTOSVM2N09, BTMAN305, BTOMA4N04, BTOSVM4N04: gyakorlati jegy, BTMAN203, BTOMA2N05, BTOSVM2N08, BTMAN304, BTOMA3N04, BTOSVM3N09: kollokvium (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)</p>
<p>Kreditpont: BTMAN112, BTMAN203, BTMAN305, BTOMA2N06, BTOMA4N04, BTOSVM2N09, BTOSVM4N04: 2, BTMAN304, BTOMA2N05, BTOMA3N04, BTOSVM2N08, BTOSVM3N09: 3</p>	<p>Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)</p>
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A szóelemek általános kérdései: morfématípusok, morfémaszerkezetek, morfémarendszerek. A tötípusok és affixumok. A szófaj fogalma, általános kérdései, a szófajok vizsgálatának rövid története. A legújabb elméletek és vizsgálati módszerek. A mai magyar nyelv szófaji rendszere. A különböző szófaji felosztások. Az alapszófajok: az ige, az igetővek, az igeragozás; a főnév, a melléknév, a névmások, a névszótövek, a névszóragozás, a határozószó. Az igenevek mint átmeneti szófajú szavak. A viszonyzó: a segédigék és származékaik, a névutó, az igekötő, a kötőszó, a partikula, a névelő, a tagadószó. A mondatszók: az indulatszó, az interakciós mondatszó, a módosítószó, a hangutánzó mondatszó. A szóalkotás módjai: a szóképzés, a szóösszetétel, a ritkább szóalkotási módjai. A szeminárium célja az alaktan és szófajtan fogalmi rendszerének megismerése, ill. az ennek kérdéseiben történő tájékozódás készségének kialakítása és fejlesztése különböző gyakorlatok segítségével.</p>	

Fejlesztendő kompetenciák:

*tudás:* A hallgatónak el kell sajátítania az alaktan és szófajtan ismeretelméleti alapjait, terminológiáját, rendszerszerű működésének sajátosságait, kapcsolatait a leíró nyelvészet más tudományterületeivel.

*képesség:* A hallgatónak képessé kell válnia a szaktudományi módszerek alkalmazására, ismereteinek szakszerű átadására szóban és írásban, a különböző tudásterületek közötti összefüggések és egymásra hatások felismerésére, a szaktárgyi integráció megvalósítására.

*attitűd:* Képessé kell válnia ismereteinek folyamatos bővítésére, nyitottá a megismerés, tapasztalatszerzés iránt, elkötelezetté a szakmai tudásának állandó bővítése, megújítása iránt.

*autonómia és felelősség:* Önállóan képessé kell válnia átfogó, megalapozó szakmai kérdések átgondolására, tudományterületének megalapozó nézeteit kellő alapossgal ismernie, vállalnia. Együttműködés és felelősségvállalás jellemezze szakterületével, azok képviselőivel kapcsolatban.

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. Morfémátípusok, morfémaszerkezetek, morfémarendszerek
2. A tőtípusok és az affixumok
3. Az alapszófajok: az ige
4. Az igetövek, az igeragozás
5. A főnév, a melléknév, a névmás
6. A névszótövek, a névszóragozás
7. Zárthelyi dolgozat
8. A határozószó
9. Az igenevek
10. A viszonyzó: a segédigék, a névutó, az igekötő
11. A kötőszó, a partikula, a névelő, a tagadószó, a mondatszók
12. A szóalkotás módjai: a szóképzés
13. A szóösszetétel és a szóalkotás ritkább módjai

Zárthelyi dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K SZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás

nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.  
 K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma. Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.  
 SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.  
 KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

**Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:**

Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 17-344.

Ladányi Mária 2017. Alaktan. In Imrényi András – Kugler Nóra – Ladányi Mária – Markó Alexandra – Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor: *Nyelvtan*. Budapest: Osiris Kiadó.

Mugdan 1994. Morphological units. In Asher, R. E. (szerk.): *The Encyclopedia of Language and Linguistics* Oxford: Pergamon Press. 2543-53.

**Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:**

Kiefer Ferenc 1998. Alaktan. In É. Kiss Katalin – Kiefer Ferenc – Siptár Péter (szerk.): *Új magyar nyelvtan* Budapest: Osiris Kiadó.

Kiefer Ferenc 2000. A birtokos személyragozás. In Kiefer Ferenc (szerk.): *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia* Budapest: Akadémiai Kiadó.

Kiefer Ferenc – Honti László 2003. Verbal 'prefixation' in the Uralic languages. *Acta Linguistica*

Hubgarica, 50 (1-2): 137-153.